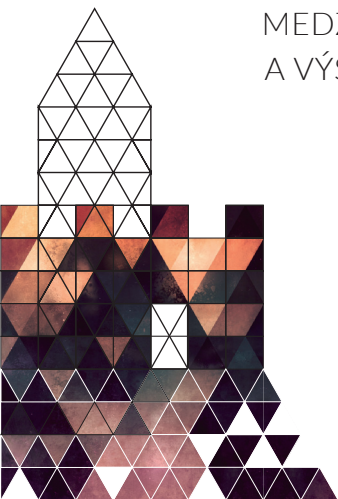

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA
A VÝSTAVA NA TÉMU

OŽIVOVANIE HRADOV

13.-14. február 2018

Dvorana MK SR, Námestie SNP 33, Bratislava

Organizátor
Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

Partneri
Združenie Zachráňme hrady
Archeologický ústav SAV Nitra

Výstava je otvorená od 15.2. do 28.2. 2018.

PROGRAM

9:00 Registrácia / Anmeldung

9:30 Úvodné príhovory / Einführungsreden

Šesť rokov stabilizácie a obnovy torzálnie zachovanej architektúry s pomocou nezamestnaných a 15 rokov systematickej práce dobrovoľníckych združení

Sechs Jahre Stabilisierung und Erneuerung der torsional konservierten Architektur mit Hilfe von Arbeitslosen und 15 Jahren systematischer Arbeit von Freiwilligenverbänden

10:00 Ing. arch. Zuzana Ondrejková, PhD.

Obnova torzálnie zachovaných hradov s dotačnou podporou MK SR v spolupráci s MPSVaR / Konservierung von torsional erhaltenen Burgen mit Unterstützung des Kulturministeriums in Zusammenarbeit mit dem Ministerium für Arbeit und Soziales

Na Slovensku existuje viac ako 300 hradov, 109 z nich je zapísaných ako národné kultúrne pamiatky. Príspevok predstaví krátky vývoj názorov na obnovu hradných areálov na našom území od 19. storočia až po súčasnosť v charakteristických metodických vlnách. Tým ukotví aktuálne dianie v oblasti ochrany a obnovy hradnej architektúry do historického rámca. Aktuálne silná vlna konzervácie a statickej stabilizácie hradných ruín je už 6 rokov štátom finančne podporovaná z dotačného systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – Obnovme si svoj dom aj na základe dohody a národného projektu s Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“, z ktorého je vidieť pozitívne výsledky po dvoch ukončených programovacích obdobiach. V roku 2018 sa bude pripravovať tretie obdobie tohto projektu. Preto je ideálny čas na krátke sumarizovanie a stanovenie ďalších vízií a cieľov obnovy a využitia stabilizovaných torz hradných architektúr.

10:20 Mgr. Peter Herceg a kol.

Zachráňme hrady - 15 rokov združenia a 24 rokov od začiatku oživovania rúin dobrovoľníckymi združeniami / Rette die Burgen - 15 Jahre Assoziation und 24 Jahre seit Beginn der Wiederbelebung von Ruinen durch freiwillige Vereine

Združenie ZACHRÁŇME HRADY (ZH) je záujmovým združením právnických osôb – občianskych dobrovoľníckych združení, ktoré sa podieľajú na systematickej záchrane torzálného kultúrneho dedičstva, predovšetkým ruín hradov a sakrálnych stavieb.

Dňa 26. januára 2002 v Lietave združenie založilo 7 zakladajúcich členov, medzi ktorými treba spomenúť stále veľmi aktívne združenia - Združenie na záchranu Lietavského hradu, Združenie DONJON (hrad Sklabiňa), združenie APPONIANA (hrad Oponice) alebo Nadáciu pre záchranu kultúrneho dedičstva (dnes občianske združenie Hrad Uhrovec).

Následne sa pridali ďalšie veľmi aktívne združenia, ako sú napríklad HAS (Hrad Lednica), o.z. Katarínka, Združenie na záchranu stredovekého architektonického dedičstva nitrianskeho kraja – LEUSTACH (Hrad Hrušov, Živánska veža). Združenia pomocou dobrovoľníkov rozbehli konzervačné práce v spolupráci s odborníkmi, pričom táto spolupráca a obrovské úsilie dobrovoľníkov a vedení jednotlivých združení prináša výborné výsledky nielen čo do objemu, ale predovšetkým kvality prevádzanej práce. Združenia získavali podporu aj od Ministerstva kultúry v dotačnom program Obnovme si svoj dom – predovšetkým v podprograme 1.3 – podpora kultúrnych aktivít na realizáciu dobrovoľníckych workshopov aj na publikačnú činnosť. Postupne nastal ďalší rozmach činnosti rozširujúceho sa počtu združení - aj smerom na východ Slovenska, ktorému sekundoval aj rozbeh podpory štátu formou zapojenia nezamestnaných pilotne na hradoch Šariš a Uhrovec. Následne sa projekt zapojenia nezamestnaných úspešne etabloval na mnohých ďalších lokalitách členov ZH, kde stoja za zmienku hrad Zborov, Považský hrad, Lednica, Šariš, Vinné, Tematín, Šášov, Revište,

Jasenov, Brekov a mnohé ďalšie. Treba konštatovať, že účinná spolupráca neziskových združení a štátu – Ministerstva kultúry SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, pracovísk Krajských pamiatkových úradov, podpory nadácií a donorov ako aj obrovské úsilie a nadšenie ľudí v združeníach vedie ku skvelému postupu konzervačných prác na ruinách na Slovensku, ktoré nemá v modernej histórii obdobu.

Veríme, že toto "zlaté obdobie" obnovy torzálnej architektúry so zapojením tretieho sektora bude pokračovať a pomôže zachrániť historicky nesmierne cenné pamiatky aj s príspevom aktuálne 29 členov združenia Zachráňme hrady. A tiež veríme, že povedie ku budovaniu povedomia širokej verejnosti ako aj ku budovaniu značky Slovenska ako krajiny s nesmiernym bohatstvom hradov, ale aj bohatstvom množstva dobrovoľníkov a združení nezištne ich zachraňujúcich.

10:40 Mgr. Stanislava Blahová

Hrad Hrušov – Združenie na záchranu stredovekého architektonického dedičstva nitrianskeho kraja – LEUSTACH / Burg Hrušov - Verein zur Erhaltung des mittelalterlichen architektonischen Erbes der Region Nitra - LEUSTACH

Združenie na záchranu stredovekého architektonického dedičstva nitrianskeho kraja – LEUSTACH vzniklo za účelom záchranu a obnovy hradov Hrušov, Gymeš a Živánskej veže pri Jedlových Kostoľanoch. Hlavným cieľom združenia je realizácia a uskutočňovanie záchranných a rekonštrukčných prác, vyvíjanie činností smerujúcich k popularizovaniu kultúrnych a historických pamätihodností, a realizácia workshopov so zameraním na záchranu, obnovu a rekonštrukciu kultúrnych a historických pamiatok Nitrianskeho kraja zvlášť hradu Hrušov. Za osobné špecifikum práce občianskeho združenia LEUSTACH považujeme aj fakt, že dlhodobu pracuje s deťmi vo veku od 10 rokov do 15. rokov, študentmi a mladými ľuďmi od 15. do 25.rokov v rámci školskej i mimoškolskej vzdelávacej činnosti a ktoré sa aktívne zapájajú do záchranných a sanačných prác, kde získavajú nielen teoretické a praktické, ale aj odborné zručnosti v oblasti záchranu a ochrany prírodného a kultúrneho dedičstva.

Aktivity spojené so záchranou hradu Hrušov začali na jeseň roku 2004 a formou dobrovoľníckej práce pokračujú aj naďalej. Za trinásť rokov činnosti združenia boli na hrade Hrušov obnovené mnohé objekty a zrealizované archeologické, architektonicko-historické, statické a dendrologické výskumy. V spolupráci s odborníkmi a v súčinnosti s Krajským pamiatkovým úradom Nitra plánujeme predstaviť verejnosti celý pôdorys hradu zo stavebného vývoja z konca 17. storočia a staticky zabezpečiť a zakonzervovať najohrozenejšie objekty hradu Hrušov, zastrešiť vybrané objekty a vytvoriť priestory určené na prezentáciu výsledkov výskumov, metód a postupov obnovy.

10:55 Ing. Lucia Sukelová

7 rokov záchranu Jasenovského hradu / 7 Jahre von Jasenov Burgrettung

- história Združenia na záchranu Jasenovského hradu (ZNZJH)
- ciele ZNZJH
- niečo z histórie hradu
- práce na hrade 2011 – 2017
- poznatky a skúsenosti
- náčrt výslednej podoby a fungovania hradu po obnove

11:10 Mgr. et Mgr. Mojmir Choma

**Stabilizácia a výskum ruiny hradu Tematín
/ Stabilisierung und Erforschung von Bergruine Tematín**

Abstrakt príspevku:

Hrad Tematín vznikol v 13. storočí ako pohraničný strážny hrad západnej hranice Uhorska. Bol držbou významných rodov Ujlakyovcov, Turzovcov a Berčényovcov. Konečnú podobu dostal renesančnou prestavbou v 17. storočí. V roku 1710 bol vypálený cisárskymi vojskami a odvtedy pustol. Niekoľko študentov v roku 2007 založilo občianske združenie za účelom jeho konzervácie a revitalizácie. Počas desiatich rokov záchranných prác zrealizovali 238 brigádnických víkendov, 14letých pracovných táborov, 24 firemných dobrovoľníckych akcií a 25 mesiacov počas sezóny na hrade pracovalo priemerne 8 zamestnancov z úradu práce. Podarilo sa z väčšej časti stabilizovať 5 objektov určených ako za najohrozenejšie. Výskumné aktivity sa zamerali na statický pasport, archeologický, inžiniersko-geologický, geofyzikálny, architektonicko-historický, archívny, dendrochronologický a chemický výskum. Zámerom revitalizácie a konzervácie ruiny je ponechanie pôvodnej autenticity a integrity pamiatky v záujme koordinovaného sprístupnenia hradu širokej verejnosti a realizovania drobných aktivít zameraných na zachovanie hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva.

Stručný popis činnosti:

Hrad Tematín situovaný na bočnom hrebeni Považského Inovca je vzdialený od okolitých obcí a radí sa k hradom s horšou prístupnosťou. Je súčasťou prírodnej rezervácie európskeho významu Tematínske vrchy s výskytom endemické fauny a flóry. Postavený bol ako reakcia na tatárske vpády do Uhorska a počas histórie bol niekoľko krát prestavovaný a dostavovaný. Z najstaršej podoby hradu sa dodnes zachovali len dva objekty, z ktorých jedným je bránová veža s charakteristickou pieskovcovou goticky zaklenutou bránou. Svoju súčasnú podobu hrad dostal v priebehu 17. storočia počas renesančnej prestavby. V roku 1710 bol hrad ťažko poškodený požiarom a odvtedy chátral. Dobrovoľníci z radov študentov v roku 2007 pod hlavičkou občianskeho združenia započali záchranné práce prostredníctvom víkendových brigád a táborov. 5 rokov na hrade spávali v stanoch od skorých jari do neskorých jesene. Neskoršie vytvorili provízorný prístrešok s možnosťou vykurovania. Aktivity na hrade boli z majoritnej časti financované prostredníctvom dotačného programu Ministerstva kultúry SR s názvom "Obnovme si svoj dom". Do roku 2014 boli aktivity výhradne dobrovoľnícke. Od tohto roku sa združenie zapojilo do podobného podprogramu, ale s možnosťou zamestnávať uchádzačov o zamestnanie z úradu práce. Výrazne sa záchranne práce urýchlili. Nadalej popri zamestnancoch bežia aj dobrovoľnícke aktivity, takže počas sezóny sa práca na hrade nezastaví aj celé mesiace. Murárske zásahy sa zameriavajú na objekty v mimoriadne dezolátnom stave a zároveň na zásahy potrebné na zabezpečenie bezpečnosti pohybu v intraviláne hradu. Predovšetkým ide o prechodové objekty ako gotická bránová veža, bránová bašta a k nej prilahlé objekty. Ďalej sú to objekty s vysokou historickou hodnotou, ako na príklad neskororománska vežička. Nasledujú zásahy na staticky oporných prvkoch stavieb ako oporné piliere, záklenky, preklady a rozpnáacie oblúky. Okrem menších objektov sa záchranné práce zameriavajú aj na rozsiahly objekt severného paláca. V interiéri paláca vzniknú aj menšie expozičné a skladové priestory nevyhnutné pre priebeh záchranných prác. Pre udržateľnosť projektu je zámer hrad postupne uzatvoriť a sprístupniť za odplatu, aby samostatne generoval prostriedky na vlastnú záchranu.

11:25 Miroslav Tichý

Vývoj použitej malty na Považskom hrade a kladenie lomového kameniva do muriva / *Entwicklung von gebrauchtem Mörtel auf der Považský Burg und Verlegung von Stein in Mauerwerk*

Výroba a aplikácia prvých vápenných mált nenaplnila očakávané výsledky. Postupne sme začali experimentovať s použitým vápnom, pieskom, prísadami a ich pomermi. Tri roky sme sledovali jednotlivé malty a ich umiestnenie v objekte. Po vyhodnotení jednotlivých mált a ich umiestnenie sme sa rozhodli používať jeden druh ako univerzálnu maltu. Ďalšou významnou zložkou dobre vymurovaného muriva je správne použitý a uložený kameň. Jeho previazanie v líci a v jadre dobre zabezpečí stabilitu a kompaktnosť muriva.

11:40 Ing. Ratibor Mazúr

Hrad Revíšte a Združenie na záchranu hradu Revíšte / *Der Burg Revíšte und Revíšte Burgsrettungsverein*

Združenie na záchranu hradu Revíšte vzniklo najmä z dôvodu neodkladnej nutnosti stabilizovať hradnú ruinu a revitalizovať areál hradu s víziou začlenenia obnovenej pamiatky ako významnej lokality slovenského cestovného ruchu. Činnosť združenia pozostáva z realizácie konzervačných a záchranných prác, organizovania osvetových podujatí o vykonaných a plánovaných výskumoch a záchranných prácach, z publikačnej činnosti orientovanej na propagáciu samotného hradu, jeho histórie, ako aj blízkeho okolia, či organizovania kultúrnych podujatí v hradnom areáli určených pre širokú verejnosť. V roku 2011 sme zahájili práce vedúce k záchrane a čiastočnej obnove ruiny hradu. Od roku 2012 sa úspešne zapájame do projektov spojených so záchranou pamiatok, kde najmä s podporou Ministerstva kultúry SR v grantovom programe 1 „Obnovme si svoj dom“, konkrétne podprogramu 1.4 „Obnova a konzervácia torzálnych architektúr“, naša snaha vyústila k značnému napredovaniu záchran. V ďalších rokoch sme aj v spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Banská Štiavnica, pracovisko v Žarnovici, zamestnávali od 8 do 19 uchádzačov o zamestnanie, resp. 6 až 8 murárov špecializovaných na obnovu historických objektov. Okrem týchto pravidelných pracovníkov sú veľkým a stabilným článkom obnovy taktiež dobrovoľníci z nášho združenia, firemní dobrovoľníci, či dobrovoľníci z iných miest a združení. V súčasnosti s Krajským pamiatkovým úradom Banská Bystrica a s ostatnými odborníkmi plánujeme hrad Revíšte preskúmať dostupnými technikami a následne podľa takýchto výsledkov obnoviť do podoby bezpečnej pamiatky, ktorá bude mať vybudovanú prehladkovú trasu s poznatkami o stavebnom vývoji hradu a o jeho histórii.

11:55 Ing. Vladimír Kaminský

Zborovský hrad / hrad Makovica / a jeho premeny
/ Burg Zborov / Burg Makovica / und seine Transformationen

Cieľom OZ je zachovanie kultúrnych hodnôt, obnova a propagácia stredovekého architektonického dedičstva prešovského kraja. Realizácia záchranných, rekonštrukčných prác a postupná obnova Zborovského hradu a príslušného okolia. V tomto smere spolupracovať s obcami a odbornými organizáciami a hradnými združeniami. Budovanie pozitívneho vzťahu detí a mládeže k historickým pamiatkam. Pripravovať kultúrne akcie pre verejnosť v areáli hradu. Prezentovať práce obnovy hradu. Počas ôsmich sezón sme na základe archeologického, statického a AH výskumu opravili mnohé havarijné časti hradu. Nedostatočne vyriešeným problémom je ochrana opravených objektov hradu pred opätovnými zhubnými poveternostnými vplyvmi. Našou víziou a víziou všetkých návštevníkov je opravený hrad, ktorý ožije kultúrno-spoločenskými podujatiami evokujúcimi dobový život na hrade. Príklady z okolitých krajín, ale aj zo Slovenska dokazujú, že je to možné.

12:10 Ing. Martin Sárossy, PhD.

Združenia a samosprávy – modely manažmentu obnovy hradných ruín
v Prešovskom kraji / *Verbände und lokale Behörden - Modelle der Verwaltung der Burgruinen
Erneuerung in der Prešov Region*

Príspevok hodnotí 13 hradov v Prešovskom kraji. Program Obnovme si svoj dom 1.4 zvýšil záujem samospráv o obnovu hradných ruín. V rokoch 2006-2011 v programe OSSD prevažovali ako žiadatelia o dotáciu občianske združenia nad samosprávami v pomere 5:3. V rokoch 2012-2017 už prevažovali ako žiadatelia samosprávy v pomere 10:5. Samotné sprístupnenie finančných zdrojov však pre naštartovanie samosprávy, aby sa pustila do obnovy hradu, nestačili. Pri 12 hradoch (92%) boli projekty obnovy iniciované ľuďmi z prostredia občianskych združení zo Zachráňme hrady. V súčasnosti dva hrady manažované samosprávami už využívajú rastúcu návštevnosť a generujú zdroje na zaplatenie správcu hradu. Pre budúcnosť je najprogresívnejší model spolupráce združenia a samosprávy. Príkladom je aj spoločná propagácia hradných podujatí v kampani LETOHRAD.

12:25 Ľubomír Chobot

Skúsenosti Združenia na záchranu Lietavského hradu po 19 rokoch správy NKP
hrad Lietava / *Erfahrungen der Rettungsgesellschaft der Lietava Burg nach 19 Jahren
der Verwaltung der Burg.*

Združeniu na záchranu Lietavského hradu vzniklo 20. augusta 1999. Snaha zachrániť rozsiahly komplex jednej z najväčších a najkrajších slovenských zrúcanín je hlavným cieľom projektu združenia. Projekt je životaschopný vďaka finančnej pomoci Ministerstva kultúry SR, grantových organizácií a súkromných darcov a systematicky bez prestávky prebieha od roku 2004 až do súčasnosti. Projekt spočíva v odstránení havarijného stavu jednotlivých častí hradného areálu metódou citlivej konzervácie a čiastočnej obnovy. Zrúcanina hradu Lietava nie je len výrazným symbolom Žilinského kraja, ale aj celého Slovenska. O význame architektúry hradu Lietava hovorí jej zaradenie do zoznamu 100 najohrozenejších pamiatok sveta organizáciou World Monuments Fund.

12:40 Diskusia / *Diskussion*

13:00 Obedná prestávka / *Mittagspause*

Výskum, metodika a projektovanie obnovy hradnej architektúry Forschung, Methodik und Design der Restaurierung von Burgarchitektur

14:00 PhDr. Radoslav Ragač, PhD.

Archívno-historický výskum hradných areálov - potenciál, limity a príklady dobrej praxe
/ Archivhistorische Erforschung von Burgbereichen - Potenziale, Grenzen und Beispiele guter Praxis

Príspevok sa venuje problematike využiteľnosti a významu historických archívnych dokumentov v kontexte interdisciplinárneho výskumu hradných areálov. Ich najväčším benefitom je to, že zachytávajú hradné areály ešte ako živé organizmy, vrátane už dnes neexistujúcich prvkov a vzťahov. Autor na konkrétnych príkladoch definuje limity a možný potenciál tohto druhu výskumu. Predstavuje aj využiteľnú pramennú základňu, s osobitným dôrazom na miesto uloženia a dostupné elektronické zdroje. Na konkrétnych typoch archívnych dokumentov (najmä účtovné, hospodárske a riadiace) predstavuje mieru využiteľnosti a možnosti interpretácie. Na realizovaných archívno-historických výskumoch z posledného obdobia predstavuje príklady dobrej praxe.

14:20 doc. Ing. Oto Makýš, PhD.

Pasportizácia zrúcanín (stavebno-technické obhliadky ich stavu)
/ Rumpasportization (Bau-technische Überprüfung ihres Zustandes)

Záchrana zrúcanín, ktoré sú významnou krajinotvornou zložkou našej krajiny, je podmienená rýchlou realizáciou cielených stavebných zásahov, ktoré by odvrátili hrozbu samovolnej deštrukcie najviac ohrozených častí ich komplexov. Pre prípravu takýchto zásahov je však vopred potrebné poznať stav zrúcanín, identifikovať ich najviac ohrozené časti a navrhnuť základné záchranné opatrenia, ktoré môžu byť podkladom pre plánovanie stavebných prác a zabezpečenie financií. K tomu bola s podporou Ministerstva kultúry SR spracovaná metodika dvojstupňových stavebných pasportov zrúcanín, ktoré dokáže zabezpečiť dodanie podkladov k riešeniu uvedených základných otázok.

14:40 Doc. Ing. arch. Jana Gregorová, PhD.

Predprojektová dokumentácia torz architektúry, aplikovaná aj pri obnove hradov
/ Vorprojekt Dokumentation Architekturtorsen, angewendet für die Restaurierung von Burgen

Náhodne deštruovaný areál zanikajúceho hradu, zachovaný v staticky nestabilných fragmentoch, v zdeštruovanom a v spravidla málo dostupnom teréne si od začiatku vyžaduje komplexný prístup k obnove celku. Musí zohľadňovať aj skutočnosť, že počas obnovy sú tieto areály spravidla prístupné verejnosti a že môžu okrem funkcie exponátu plniť aj iné spoločenské poslanie. Pre zefektívnenie procesu je preto možné pamiatkové výskumy spracovávať v dvoch etapách. V prvej etape realizovať minimálne stavebno-historický a statický prieskum s diagnostikovaním havarijných častí a vzápätí stanoviť rámcovú metódu pamiatkovej obnovy celého areálu – nie však samotný návrh prezentácie. Tá by mala byť hľadaná formou variantných možností ideového riešenia obnovy celého areálu v predprojektovej dokumentácii. Súčasťou predprojektovej dokumentácie je aj návrh odporúčaní, ktoré nastavia stratégiu a flexibilitu procesu obnovy. Druhá etapa výskumov by už postupne spracovávala presnejšie podklady pre relevantné stupne projektovej dokumentácie k tým častiam, ktoré by boli v jednotlivých etapách určené na realizáciu. Príspevok sa bude podrobnejšie venovať metodike vypracovania prípravnej dokumentácie pre obnovu areálu torz architektúry, ilustrovanej na modranskom opevnení, Oponickom hrade a románskom paláci Spišského hradu.

15:00 Ing. arch. Magdaléna Janovská

Postavenie architekta v procese prípravy a realizácie obnovy hradov
/ Architekt im Prozess der Vorbereitung und Durchführung der Burgrestaurierung

Obnova hradov je špecifická a vyžaduje si aj takýto prístup a skúsenosti zo strany všetkých účastníkov, ktorí do tohto procesu vstupujú. Proces prípravy obnovy hradov – zameranie, pamiatkové výskumy nie je možné realizovať vždy v plnom rozsahu (nepriístupnosť, potreba lešenia, odstraňovanie sutín a závalov), a preto často sprevádzajú aj celú obnovu a sú dôvodom na následné úpravy a zmeny projektovej dokumentácie. Projektová príprava vyžaduje komplexný pohľad archi-

tekta, ktorý zohľadní realnosť projektu a výsledný cieľ, koncepciu a metodiku prístupu vzhľadom k trvalej udržateľnosti a budúcemu užívateľovi. Zároveň je nutné v krátkodobom predstihu pripravovať etapovité realizačný projekt obnovy, ktorý slúži na výber dodávateľa diela. Je v súčasnosti realizovaný jeho výber na základe jediného kritéria – najnižšej ceny vôbec možný a akceptovateľný? Ako je možné jedinečnosť každého diela – jedinečnosť každého hradu vyjadriť iba cenníkovou cenou a aké je postavenie architekta v procese prípravy, výberu dodávateľa a samotnej realizácie diela?

15:20 Ing. arch. Robert Erdélyi, PhD.

Príprava komplexnej obnovy hradu Krásna Hôrka

/ Vorbereitung der komplexen Rekonstruktion der Burg Krásna Hôrka

Požiar hradu Krásna Hôrka odštartoval proces jeho obnovy. Aj keď v prvých fázach sa hovorilo len o navrátení do pôvodného stavu, prípravná fáza obnovy ukázala, že otázok je viac ako odpovedí a že celá obnova nebude len o návrate k pôvodnému riešeniu, ale bude prehodnotením doterajšieho názoru na fungovanie hradu a na jeho najvhodnejšiu prezentáciu.

Okrem spomenutých metodických otázok sa ako jeden z najaktuálnejších a najakutnejších problémov ukazujú v súčasnosti platné normy (požiarne, statické a pod.), ktorých aplikácia je jedným z navyznamnejších faktorov, priamo zasahujúcich do hmotnej podstaty pamiatok.

15:40 Mgr. Michal Šimkovic

Metodika obnovy zrúcanín vo svetle skúseností uplynulých 10 rokov

/ Die Methodik der Ruine Rekonstruktion im Lichte der Erfahrungen der letzten 10 Jahre

Príspevok je pokusom o stanovenie optimálneho prístupu k záchrane hradných ruín na základe aktuálnych skúseností. Opiera sa o konkrétne poznatky z prebiehajúcich obnov a zahŕňa konkrétne pozitívne aj negatívne príklady obnovy. Jadrom príspevku bude pokus o sformulovanie optimálneho metodického prístupu, ktorý je možné uplatniť v aktuálnej situácii na Slovensku. Osobitná pozornosť bude venovaná možnosti uplatnenia metódy konzervácie v čistej forme na zrúcaninách našich hradov. Rovnako bude súčasťou príspevku otázka prezentácie cenných nálezov s ohľadom na ich zachovanie a čiastočne aj často diskutovaná problematika zastrešovania torzálnych stavieb.

16:00 PhDr. Ján Beljak, PhD.

Výskum a obnova Pustého hradu v poslednom desaťročí

/ Forschung und Restaurierung der Pustý Burg im letzten Jahrzehnt

Pamiatková obnova Pustého hradu vo Zvolene má 26 ročnú tradíciu. V rokoch 1992 do roku 2008 boli postupne zastabilizované viaceré objekty na Hornom hrade. V sezóne 2009 sa výskumné a konzervačné práce presunuli aj na Dolný hrad, kde bola prioritou záchrana torza kráľovskej obytnej veže. Tá bola pred jej stavebnou sanáciou dôkladne preskúmaná, zdokumentovaná a vyhodnotená. Postup záchrany veže bol rozdelený na štyri etapy: východná, južná, západná a severná stena veže, z dôvodu postupného získavania finančných prostriedkov v jednotlivých sezónach. Rovnaký technologický postup a etapizácia sa uplatňuje aj pri zvyšných objektoch na Dolnom hrade. Patria sem hlavná vstupná brána; severná línia opevnenia s bránkou pre peších; južná línia opevnenia pri kontakte s vežou Dolného hradu; západná línia opevnenia medzi hlavnou vstupnou bránou a vežou Dolného hradu; tzv. spojovací múr s prvou vstupnou bránou. Doposiaľ bola zrealizovaná sanácia prvých dvoch zmienovaných objektov. Rovnako na etapy je vypracovaný aj projekt sanácie objektov na Hornom hrade, medzi ktoré patrí cisterna; palác a jeho západná prístavba. V súčasnosti je už zrealizované prestrešenie hradnej cisterny, ktoré chráni jej omietky pred vymýzaním vody v zimných mesiacoch. Dokončená je aj sanácia západnej prístavby hradného paláca a zreštaurovanie omietok v severnej časti interiéru paláca. Pred samotnými sanačnými prácami sa vždy v predstihu realizuje archeologický i stavebno-historický výskum. Komplexná architektonicko-urbanistická koncepcia areálu NKP Pustý hrad vo Zvolene je vypracovaná od roku 2016 a k plánu pamiatkovej obnovy a prezentácie lokality v rokoch 2015-2020 sa na pôde mesta Zvolen pravidelne schádza pracovná skupina vymenovaná primátorkou.

16:20 PhDr. Peter Bednár, CSc.**Archeologický výskum hradných ruín / Archäologische Erforschung von Burgruinen**

Obnova torzálnej architektúry v rámci programu Obnov si svoj dom je spojená s rozsiahlym rozmachom odkrývania stavebných zvyškov. Niekedy nevyhnutným, no často vyvolaným skôr objaviteľským nadšením. Aké sú skúsenosti s výskumami na lokalitách zaradených do tohto programu. Na druhej strane sa stretávame s odmietaním odkrývania pamiatok schovaných v sutinách. Je odkryv, či archeologický výskum hradných ruín nevyhnutný? Je odstraňovanie niekoľkometrových vrstiev stavebných sutín vôbec archeologický výskum? Ako prezentovať archeologické nálezy? Príspevok sa pokúša hľadať odpovede na otázky, ktoré často zaznievajú nielen z úst vlastníkov, či užívateľov hradov.

**16:40 PhDr. Ján Hunka, CSc, Mgr. Martin Furman,
Mgr. Ľuboslav Záhorec****Dejiny hradu Hričov na podklade numizmatických nálezov
/ Die Geschichte der Burg Hričov auf der Grundlage numismatischer Funde**

Obnova hradu Hričov sa v rokoch 2015-2017 uskutočnila v súčinnosti s archeologickým výskumom pod vedením Ľ. Záhorca (Archeovýskum, s.r.o.). Dôležitým súborom hnutelných nálezov osvetľujúcich dejiny hradu je početný numizmatický materiál – 59 mincí z predovšetkým územia Uhorska, ale aj viaceré zahraničné razby - poľské, sliezske, dokonca Rádu nemeckých rytierov. Vyskytli sa aj súdobé falzá a približne 40 kusov nerazených mincových kotúčikov. Mince poukazujú na spoločenské a obchodné kontakty obyvateľov hradu a ľudí z okolia s viac či menej vzdialenými oblasťami strednej Európy.

17:00 Diskusia / Diskussion**17:30 Raut / Raut**

“Best practice” - najlepšie príklady riešenia častých problémov pri údržbe, obnove, využívaní a manažovaní hradov

“Best practice” - beste Lösungen häufiger Probleme in der Instandhaltung, Restaurierung, Nutzung und Verwaltung von Burgen

9:00 Ing. Peter Glos

Obnova a využitie hradných zrúcanín. Vybrané príklady z prešovského kraja.
/ *Renovierung und Nutzung von Burgruinen. Ausgewählte Beispiele aus Prešov Region.*

Už 6 rokov v intenzívnej forme na Slovensku prebieha konzervácia a obnova hradov a hradných zrúcanín. Aj v prešovskom kraji. Veľkou mierou k tejto obnove prispel program dotačného fondu MK SR. Obnove si svoj dom, podprogram 1.4 obnova kultúrnych pamiatok s pomocou nezamestnaných. Prezencia má ambíciu na vybraných príkladoch hradných zrúcanín priblížiť výsledky a skúsenosti z obnovy, prezentácie, spravovania a využitia jednotlivých hradných objektov, ako aj potenciál pre ich zapojenie do cestovného ruchu. Príspevok sa pokúša hľadať odpovede na otázky, ktoré často zaznievajú nielen z úst vlastníkov, či užívateľov hradov.

9:20 Mgr. Peter Herceg

Katarínka – 24 rokov skúseností: technologické problémy a riešenia obnovy, experimenty a zapojenie dobrovoľníkov do prác, workshopov a manažovania pamiatky
/ *Katarínka - 24 Jahre Erfahrung: Technologie- und Renovierung-Lösungen, Experimente und Einbeziehung von Freiwilligen in Arbeit, Workshops und Denkmal Management*

Projekt Katarínka je dobrovoľníckym projektom občianskeho združenia Katarínka a Združenia kresťanských spoločností mládeže, ktorého cieľom je kozervovať a oživiť ruiny františkánskeho kostola a kláštora sv. Kataríny Alexandrijskej pri Dechticiach. Prvé kroky a príprava projektu začali s podporou KPU Trnava a garanta projektu statika Ing. Vladimíra Kohúta v roku 1994 a od roku 1995 sa rozbehli systematické práce na záchrane tejto originálnej kultúrnej pamiatky formou dobrovoľníckych táborov a workshopov pre mladých ľudí z celého Slovenska. Každoročne 300-350 dobrovoľníkov pod dohľadom odborníkov pracuje na konzervácii murív a výskumoch, pričom sa doposiaľ podarilo zakonzervovať celý objekt kostola aj s presbytériom, zrekonštruovať 30 metrov vysokú vežu na účely rozhľadne a prezentačných priestorov a pokročiť aj na konzervácii kláštorného krídla. Popri reálnych výsledkoch dobrovoľníci spolu s odborníkmi realizujú experimentálne overovanie rôznych technologických postupov (maltové zmesi, biosanácia múrov, izolácia) a čo najvernejšie využívanie tradičných postupov a remesiel, napríklad ručného spracovania malty, tesárskych remesiel, využitia pomocných konštrukcií a historických mechanizmov a pod. Taktiež interdisciplinárny prístup ku výskumom (archeologický, historický a archívny, geofyzikálny, antropologický, architektonicko-historický a umelecko-historický, geologický, výskum historických textílií...) viedol ku mnohým zaujímavým zisteniam a objavom – napríklad rozsiahle geofyzikálne výskumy širšej lokality pomohli objaviť 7 kaplniek v pútnickom areáli kláštora, zaniknuté rybníky, objekt hospícu, priebeh múrov kláštornej záhrady alebo dve barokové krypty v lodi kostola. Nemenej dôležitou súčasťou projektu je zabezpečenie manažmentu a prevádzky pamiatky dobrovoľníkmi, systematická práca s mládežou ako aj osveta a popularizácia tradičných remesiel všetkým návštevníkom.

9:40 Mgr. Martin Miňo, Mgr. Monika Fratričová, Mgr. Zdenko Rusko, Mgr. Gabriela Brežňanová

Hrad Lupča, obnova horného nádvorja / Burg Lupča, Restaurierung des oberen Hofes

Referát sa týka obnovy horného nádvorja Hradu Lupča v Slovenskej Lupči. Táto obnova bola zo stavebnej stránky o zdanlivo banálnym zámer vydláždenia nezastavanej plochy nádvorja. Zámer bol podporený dôkladnou predchádzajúcou prípravou vo forme výskumov a stavebných projektov. Napriek tomu pri realizácii sa ukázalo, že vôbec nejde o tak jednoduchú záležitosť a všetko je inak. Referát bude pojednávať o nepredvídaných okolnostiach súvisiacich obnovou hradných NKP zo zložitým staveným vývojom, o ich vzájomnom ovplyvňovaní sa projekčnej a výskumnej činnosti a celkovom dopade takýchto situácií na obnovu, či už zo stránky finančného zabezpečenia, alebo časového harmonogramu. Zároveň budú predstavené aj konkrétne výsledky výskumu, ktoré mali vplyv na obnovu spôsob riešenia vzniknutých neočakávaných situácií a výsledok samotnej obnovy.

10:00 Mgr. Filip Jaško, PhD.

2010-2017: prínosy, výhrady a náhrady, nedorozumenia a možné riešenia
/ 2010-2017: Vorteile, Vorbehalte und Entschädigung, Missverständnisse und mögliche Lösungen

Ambíciou príspevku bude charakterizovať obnovu hradov v sledovanom období z pohľadu archeológa a pamiatkára so špecializáciou na fortifikácie a torzálnu architektúru. Obnova hradov u nás v ostatných rokoch zaznamenala výraznú konjunktúru, s mnohými priaznivými výsledkami, ktoré môžu byť považované za pozitívne príklady aj v medzinárodnom meradle. Rovnako potrebné a žiaduce je však poukázať aj na problémy a hrozby, s ktorými táto oblasť zápasí dlhodobo a nie vždy úspešne, v niektorých prípadoch aj s trvalými následkami. Závery a konštatovania budú vychádzať z autorovho poznania problematiky získaného prostredníctvom autopsie, štúdia podkladov, vlastných i sprostredkovaných skúseností z výskumnej praxe a metodiky obnovy. Definované budú otázky, na ktoré sa názory kompetentných najviac rôznia, čo spôsobuje v praxi častú, väčšinou neodôvodnenú dvojkolajnosť a rozporuplnosť v celkovom prístupe k obnove hradov a metodike pamiatkových výskumov na hradoch, ktorá je však príznačná pre danú oblasť aj v širšom medzinárodnom kontexte. V závere sa autor pokúsi navrhnúť riešenia do budúcnosti.

10:20 Mgr. Peter Grznár, Kamil Nováčik

Úskalia a problémy obnov torzálnnej architektúry
/ Probleme der Wiederherstellung der Torsionsarchitektur

Šesť rokov práce nezamestnaných pri konsolidácii a stabilizácii torzálnnej architektúry nebývalým spôsobom rozbehlo a akcelerovalo obnovu na veľkom počte hradných zrúcanín. Jednotlivé obnovy sú realizované nielen v rôznej kvalite, ale je možné pozorovať obrovské rozpätie v metodických prístupoch na konkrétnych objektoch. Mnohé hradné zrúcaniny tak menia svoj vzhľad a charakter na základe improvizovaných vízií bez toho, aby bolo jasné, čo je cieľom dlhodobej obnovy. Uvedená nejednotnosť sa výrazne prejavuje aj v prístupe k archeologickým terénom, ktorých vedecká a pamiatková hodnota je často degradovaná na úroveň zdroja stavebného materiálu. Problémom sú ďalej rozsiahle a nekoncepčné výruby, ktoré zásadným spôsobom menia prirodzené zapojenie architektúry do krajinného celku. Preto si treba znovu pokladať základnú otázku: Čo je cieľom obnovy typickej torzálnnej architektúry na Slovensku umiestnenej v zalesnenom, neurbánom prostredí? Pri hľadaní odpovede nám môžu napomôcť pozitívne i negatívne skúsenosti zo zahraničia, ako aj odporúčania v medzinárodných dokumentoch ochrany kultúrneho dedičstva.

**10:40 Ing. František Hladký, Ing. Vladimír Kohút,
Ing. Katarína Kyselová**

Problematika statického zabezpečenia torzálnne zachovanej architektúry
/ Die Frage der statischen Sicherheit der torsional Architektur

Skúsenosti skupiny statikov, ktorá sa podieľala v ostatnom období na statických prieskumoch (pasportizácii) a projektovej príprave niekoľkých desiatok objektov torzálnnej architektúry na Slovensku. Odporúčania, ktoré vyplynuli z doterajšieho procesu záchrany takéhoto druhu pamiatkových objektov. Vyhodnotenie technologických postupov aplikovaných v období druhej polovice 20. storočia pri realizáciách statického zabezpečenia zrúcaním hradov a formulovanie oblastí vyžadujúcich si ich nevyhnutnú korekciu.

11:00 Mgr. Michal Hrčka

Technológie obnovy a konzervácie hradov a ich zrúcanín na príkladoch
/ Traditionelles Handwerk, Restaurierungstechnik und Erhaltung von Burgen und deren Ruinen an Beispielen

Vybrané celky ilustrujú využitie tradičných aj nových technológií v nadväznosti na metodiku a požiadavky zúčastnených strán pri pamiatkovej obnove konzervácii hradov. Dva príklady približujú poškodenie drevených konštrukcií a ich možnú sanáciu, ale aj využitie nových tesárskych a stolárskych prvkov a ich spracovania. Znovu zloženiu kamenárskych prvkov s doplnením chýbajúcich častí (anastyložie) pri oživovaní zrúcanín sa venuje časť s viacerými príkladmi. Posledný blok pojednáva o spôsoboch konzervácie torzálnne zachovaných omietok vzhľadom na celkový dojem.

11:20 Dr. István Feld

Pseudohrady alebo historické rekonštrukcie? */ Pseudoburgen oder historische Rekonstruktionen?*

Vom Anfang des 21. Jahrhunderts ist eine grundlegende Änderung in der ungarischen Denkmalpflege bezüglich der Behandlung der Burgruinen des Mittelalters festzustellen. Nach der früheren konservatorischen, oft didaktischen Auffassung – wobei oft auf die Charta von Venedig hingewiesen wurde – trat immer mehr die Absicht eines historisierenden Ausbaus der Bauten in den Vordergrund. Zuerst im Palast von Visegrád entstand die komplette Ergänzung der vor 50 Jahren freigelegten Ruinen der Königsgemächer und des Prunkhofes, die Anlage selbst verlor aber noch nicht einen gewissen Ruinencharakter. Im Falle der ehemaligen Königsburg von Diósgyőr bei Miskolc wurden aber bis 2014 drei Palastflügel mit der Kapelle und dem großen Saal weitgehend ergänzt und in den kommenden Jahren wird der Bau auch noch Dächer erhalten. Auch die nur in Torso auf uns gebliebene Außenbefestigung soll neu aufgebaut werden. Der komplette Ausbau der malerischen Höhenburg Füzér an der slowakischen Grenze wurde bis 2015 nur bis zur Hälfte – zwei Wohnflügel mit Kapelle – durchgeführt, die Arbeiten werden aber vom diesem Jahr fortgesetzt. Der Vortrag präsentiert die Dokumentation der beiden letzten Ausbauprojekte und stellt die Frage, in wie weit in diesen Fällen über wissenschaftlich begründeten Rekonstruktionen und nicht eher nur über touristische Attraktionen zu sprechen ist.

11:40 Mag. Dr. Martin Krenn

Hrady a hradné obnovy v dolnom Rakúsku */ Burgen und Burgsanierungen in Niederösterreich*

In den letzten Jahren wurde auf zahlreichen Burgen und Burgruinen Sanierungsmaßnahmen gesetzt. Diese Arbeiten dienen der Erhaltung aber auch der Nutzung dieser Anlagen. Im vorliegenden Vortrag soll an einigen Beispielen positive und negative Beispiele gezeigt werden. Darüber hinaus sollen die grundlegenden Rahmenbedingungen (Standards und Richtlinien) des Bundesdenkmalamtes kurz vorgestellt werden. Diese dienen als Grundlage für alle denkmalpflegerischen Entscheidungen und auch als Basis für die Umsetzung der Projekte.

12:00 Prof. Ing. arch. Akad. arch. Václav Girsá, PhD.

Desatoro zásad starostlivosti o štátne hrady a zámky */ Zehn Prinzipien der Pflege für Staatsburgen und Schlösser*

Téma oživování zpřístupněných památek – hradů a zámků je závažné, neboť se týká souboru z hlediska architektonického i historického zcela výjimečných hodnot. Péče o tyto památky obsahuje - byť na pozadí četných individuálních rysů a odlišností každé jednotlivé lokality - nutnost ochrany a prezenrace mimořádné authenticity. Autenticita architektonicko -stavební zahrnuje stavební podstatu památky bez rozlišování toho, co je více či méně hodnotné (i poslední opomíjený účelový prostor v podpůdí nebo utilitární stavbu v hospodářské části zámku nelze chápat jako věc podřadnou). Souběžně jde i o autentičnost mobiliárního fondu a instalační presentace, důstojně, profesionálně koncipované a pokud možno vždy pevně spjaté s historickým vývojem památky. Stejně tak významná je i autenticita širšího okolí památky, nádvoří, zahrad, intravilánu, navazující urbanistické struktury a širšího krajinného rámce.

Příspěvek na základě dlouholetých zkušeností shrnuje základní obecně platné zásady přístupu k hradům a zámkům, jež lze aplikovat pro celou tuto kategorii.

12:20 Diskusia / Diskussion

13:00 Obedná prestávka / Mittagspause

Využitie hradov v súčasnosti a ich potenciál do budúcnosti Aktuelle Nutzung von Burgen und ihr Potenzial für die Zukunft

14:00 Ing. Dagmar Michoínova, PhD.

Hrad ako exponát / *Brug als Ausstellungsstück*

Príspevek predstaví netradičnú formu prezentácie autentických hradů formou komentovaných technologických prehľadů, pri ktorých je pozornosť najširšou laické, ale i odborné verejnosti cieľna predovšetím na historické stavebné materiály, použité pro výstavbu hradu, ďale na hodnoty historických stavebných materiálu obecněji a v neposlední řadě i na postupy záchrany a výzkumu této, pro návštěvníky hradů a zámků, poněkud utajené části kulturního dědictví. Príspevek pripomene motivační zdroje, cíle, průběh i ohlasy komentovaných technologických prehľadů, které v rámci projektu (Ne)tušené souvislosti realizuje technologická laboratoř Národního památkového ústavu již 8. rokem. Součástí příspěvku bude i zamýšlení nad edukačním potenciálem autentických stavebních památek a nad nezastupitelnou rolí památkářů v oblasti popularizace významu kulturního dědictví a příkladných metod jeho ochrany pro budoucí generace.

14:20 doc. PhDr. Josef Štulc

České hrady a zámky ako špecifický typ kultúrnych zariadení / *Tschechische Burgen und Schlösser als eine spezifische Art von kulturellen Einrichtungen*

Príspevek predstaví na vybraných príkladoch typologické, architektonické a výtvarné bohatství souboru hradů a zámků v České republice zpřístupněných veřejnosti. Ukáže, jak byl tento fenomén po 2. světové válce vytvořen (Zdeněk Wirth a Národní kulturní komise). Pripomene, čím byl v desiatich totalitní éry ohrožován (přeměna na tematická muzea s ideologicky koncipovanou náplní) a jaké je jeho poslání i pojetí prezentace v současnosti. Představí „filosofii“ tzv. interiérových instalací, které se diametrálně odlišují od muzejních expozic, poukáže na přednosti správy zpřístupněných památek Národním památkovým ústavem a stručně uvede aktivity, které tato instituce vyvíjí v zájmu jeho co nejširší propagace, popularizace a edukačního působení (výstavby, konference apod.).

14:40 Dr. Artur Boguszewicz

Nový život polských hradov po roku 1989 - stav problematiky / *Neues Leben der polnischen Burgen nach 1989 - aktuelles Zustand*

Nach der Wende von 1989 und darauf folgenden Systemveränderungen fand sich Polen, wie auch andere Länder des früheren kommunistischen Lagers, in einer ganz neuen Lage gegenüber vielen Erscheinungen, auch in Bezug auf Bedürfnisse der Denkmalpflege gestellt. Wo bisher der Staat allein verwaltete, kamen neue Akteure auf: lokale Behörde, Gesellschaften und Vereine, schließlich neue oder (viel seltener) frühere Eigentümer. Zur Geltung kam ein relevanter, bisher oft beiseite geschobener Faktor – wirtschaftliche Rentabilität, Gewinn an Tourismus, somit einfach – wirkliches durch das Denkmal zu bringendes Einkommen.

Dies bedeutete, dass eine Erscheinung in einem bisher nicht vorkommenden Maßstab eingetreten ist – die aggressive Kommerzialisierung der Denkmäler, die einer entsprechenden Kontrolle nicht unterlag. Es bringt auch nicht immer günstige Ergebnisse. Diese Prozesse verdeutlicht die Einstellung zu Burgen und Burgruinen und deren unterschiedlich interpretierte „Revitalisierung“, denn dieser Termin wurde in Polen besonders populär, wenn sogar nicht missbraucht. Eine vielleicht sichtbarste Erscheinung wurden Bestrebungen, Burgrelikte wieder aufzubauen, einerseits von der Sehnsucht nach deren Blütezeit verursacht, andererseits von kommerziellen Zwecken wegen – um Flächen und Räume zu erreichen, die als Volksfest- und Turnierplätze Gewinn bringen, aber auch als Hotels oder andersartige Attraktionen breite Kreise von Besuchern anlocken sollen. Somit waren dabei für solche Pläne vorwiegend emotionell-praktisch-funktionale Gründe entscheidend. Es sind auch ausgearbeitete Forschungsprojekte zu vermerken, die sich auf Burganlagen beziehen. Ein Beispiel dafür können interdisziplinäre Forschungen einiger schlesischer Burgen sowie Wehrobjekte des Kreuzritterordens im Kulmerland / Land von Chełmno bilden.

Das Phänomen des Wiederaufbaus von Ruinen wurde an der Jahrhundertwende zu einem so in Ausmaß des Landes bedeutenden denkmalpflegerischen Problem, dass es Gegenstand einer Reihe von Tagungen des polnischen ICOMOS-Komitee war, die mit der im Dezember 2012 angenommenen „Karte für den Schutz historischer Ruinen“ endeten. Das letztere Dokument bestimmt die Verhalten-

regeln gegenüber den historischen Ruinen, verfügt jedoch über keine Rechtskraft. Der Druck auf die Suche nach unterschiedlichen Weisen die Burgen zu aktivieren ist nach wie vor ganz stark und resultiert sowohl aus wirtschaftlichen Gründen als auch zweckmäßig nicht ausgenutztem Potential vieler Bauwerke. In diesem Zusammenhang stellt sich die Frage auf, ob wir die Burgen an die Kommerzansprüche anpassen sollen oder davor ihre Authentizität schützen. Dies ist von einer anderen Frage begleitet – inwieweit sind wir auf solche Entscheidungen vorbereitet. In dieser Hinsicht spielt die Bildung und Popularisierung einer richtigen Einstellung zum Schutz der Kulturlandschaft eine grundsätzliche Rolle.

Das Referat schildert einige zehn charakteristische Beispiele für die Aktivierung polnischer Burgen, insbesondere Ruinen. Bewusst wurden Musterbeispiele übergangen, um weniger bekannte, jedoch treffender den denkmalpflegerischen Alltag wiedergebende Lösungen und die sich abzeichnenden Tendenzen im zu verleihenden „Neuen Leben“ der Burganlagen zu zeigen.

15:00 Mgr.art. Martin Varga

Prínos digitalizácia v procese prezentácie hradu Uhrovec

/ Der Beitrag der Digitalisierung im Präsentationsprozess des Burg Uhrovec

Príspevok má ambíciu predostrieť súčasné možnosti použitia digitálneho obsahu kultúrneho dedičstva, ktorý je neustále získavaný v lokalitách hradných ruín, formou digitalizácie ich objektov. Predostrie nové nástroje ktoré sa pokúšajú naplniť základnú paradigmu ochrany kultúrneho dedičstva ako silného prostriedku pre jeho prezentáciu – popularizáciu a to na pripravovanom experimentálnom príklade objektov hradu Uhrovec. Spojením technológie umenia a kultúrneho dedičstva má možnosť vzniknúť nová forma podnecujúca v spoločnosti potrebu pre dlhodobé udržiavanie, pocho-
penie a rozvoj kultúrneho dedičstva.

15:20 Dr. Reinhard Friedrich

Databanka hradov EBIDAT v Európskom hradnom inštitúte - príklad digitálneho zhodnotenia stavebných a historických pamiatok / Die Burgendatenbank EBIDAT des Europäischen Burgeninstitutes – ein Beispiel für die digitale In-Wert-Setzung von Bau- und Geschichtsdenkmalen

Stredoveké hrady, sú magnetom priťahujúcim návštevníkov. Sú dôležitými svedkami histórie krajiny, stredovekej kultúry a centrami kultúrnej výmeny. Napriek 150 ročnej tradícii ich vedeckého výskumu v nemeckom jazykovom priestore chýba ucelený prehľad o hradoch. Je to spôsobené rozsiahlosťou a rôznorodosťou problematiky výskumu hradou i prameňov (primárnym predmetom záujmu stavebných historikov a historikov umenia sú stavebné konštrukcie, archeológov zaujíma viacej to, čo je pod zemou a historikov písomné pramene. Rozličné spôsoby prístupu k prameňom vedú k rozličným evidenciám (stavebné pamiatky, archeologické pamiatky). Rozdielna úroveň zoznamov je ovplyvnená aj územnoprávnym členením Nemecka. S cieľom vytvorenie kompletnej a jednotnej databázy európskych hradov (s odhadovaným počtom cca 25000) vznikol v Európskom hradnom inštitúte projekt EBIDAT. V databanke je dosiaľ 6000 hradov a je ďalej rozširovaná. Databáza umožňuje nielen odborníkom, ale aj širokej verejnosti vyhľadávanie bohatej škály informácií (stavebný vývoj, typ hradu, dejiny, poloha atď.) a je doplnená o plány a vyobrazenia hradov a zároveň o informácie o prístupnosti, či turistickej infraštruktúre.

15:40 PhDr. Dalibor Mikulík

Hrad Ľubovňa – keď „nezaujímavý“ hrad ožije

/ Burg Ľubovňa - wenn die "uninteressante" Burg lebendig wird

Hrad Ľubovňa, postavený na sklonku 13. storočia, pôvodne slúžiaci na ochranu severovýchodnej hranice Uhorského kráľovstva. Po roku 1750 sa dostáva do stavu čiastočnej ruiny, ktorá sa naplno prejaví po odchode posledných jeho súkromných majiteľov v roku 1944. Z dôvodu „nezájmu“ laickej a odbornej verejnosti sa obnova vraj „nezaujímavého“ hradu posúva na 90. roky – súčasnosť. Odložená obnova hradu sa dnes ukázala ako jeho ochrana pred nevhodne použitou metódikou obnovy. Bez jeho zatraktívnenia a prezentácie verejnosti modernými marketingovými stratégiami by jeho miesto v sieti dnes atraktívnych hradov ostalo prázdne. Z pôvodne zanedbanej a nenavštevovanej ruiny „ožíva“ hrad, ktorý je dnes takmer z 80% po obnove a patrí medzi najnavštevovanejšie pamiatky SR.

16:00 Mgr. Július Barczy

Čo chceme, čo by sme mali a čo budeme vidieť v novej expozícii hradu Krásna Hôrka / Was wir wollen, was wir haben und was wir sehen werden in der neuen Ausstellung der Burg Krásna Hôrka

Komplexná obnova jedného z najzachovalejších a iste aj najmalebnejších hradných areálov na Slovensku otvára naraz niekoľko kľúčových otázok z rôznych oblastí. Jednou z najdôležitejších je však oblasť využitia hradu ako múzea, účelom ktorého slúži takmer dve storočia. Našou najstaršou hradnou expozíciou však otriasla druhá polovica 20. storočia, dnes preto stojíme pred problémom, čo a ako na Krásnej Hôrke ukázať...

16:20 Mgr. Ján Papco

Invenčia a kreácia pri efektívnom využití kultúrnych pamiatok na príklade Bojnického zámku / Erfindung und Schaffung in der effektiven Nutzung von Kulturdenkmälern am Beispiel des Schlosses Bojnice

Každá destinácia kultúrneho turizmu má svoju osobitosť, ktorá vychádza z jej vnútornej podstaty, no i vonkajšieho okolia, komplexnej infraštruktúry. Zladiť tieto danosti možno viacerými spôsobmi. Napríklad formou inovatívnych nápadov rozpracovaných v tvorivom procese a na pozadí múzejného a monumentálneho inžinierstva. Tieto otázky sa môžeme pokúsiť priblížiť na rôznych investičných a eventových akciách v sídle Slovenského národného múzea-Múzea Bojnice v národnej kultúrnej pamiatke Zámok Bojnice. Pri hľadaní odpovede nám môžu napomôcť pozitívne i negatívne skúsenosti zo zahraničia, ako aj odporúčania v medzinárodných dokumentoch ochrany kultúrneho dedičstva.

16:40 Mgr. Helena Ferencová

Súčasnosc a vízia na hrade Modrý Kameň / Gegenwart und Vision von Schloss Modrý Kameň

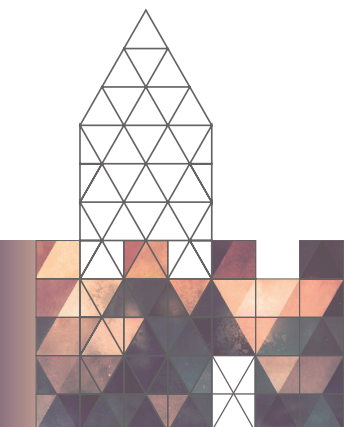
Múzeum bábkarských kultúr a hračiek sa na NKP hrad Modrý Kameň usídlilo v roku 1992 ešte ako vlastivedné múzeum, od roku 1994 rozvíjajúce špeciálnu zbierkotvornú činnosť na artefakty bábkového divadla a detskú hračku ako jediné na Slovensku. Táto špecializácia, rovnako ako múzejná práca v podmienkach historickej pamiatky ako aj jej správa boli a stále sú pre mladé múzeum veľkou výzvou. Dnes zbierky múzea, ich prezentácia, adresná práca s návštevníkmi všetkých vekových kategórií a podujatia na „rozprávkovom hrade“ prilákajú každoročne desiatitisíce turistov, školských skupín, rodín. Je jedinečný nielen svojou polohou, ale najmä preto, že je v ňom zachovaných a čitateľných niekoľko historických stavebných etáp - barokový kaštieľ spojený s goticko-renesančnou zrúcaninou pôvodného hradu v podobe historickej záhrady s vyhladkou - to všetko na hradnom kopci na úpätí hôr, nad mestom rovnakého mena. Je inšpiráciou pre rozvíjanie prezentačných aktivít múzea v celom hradnom areáli a jeho okolí.

17:00 Mgr. Peter Martinisko

Rovnaký záujem - rozdielne prístupy. Prax obnovy hradov Trenčín a Lednica. / Gleiches Interesse - verschiedene Ansätze. Die Praxis der Renovierung der Burgen von Trenčín und Lednica.

Príspevok je venovaný komparácii východísk a špecifik pamiatkovej obnovy hradov z hľadiska formy ich vlastníctva. Hoci sú oba hrady národnými kultúrnymi pamiatkami, situovanými v regióne pôsobnosti rovnakého krajského pamiatkového úradu, forma ich vlastníctva (tretí sektor versus orgán verejnej samosprávy) sa objektívne podpisuje na kvalite a efektívnosti prakticky všetkých fáz ich obnovy. Rigidnosť právnej úpravy v oblasti verejnej správy, ktorá nedostatočne reflektuje objektívne záujmy pamiatkovej obnovy, má až príliš často za následok termínové, finančné a nezriedka i odborné pnutie.

17:20 Diskusia / Diskussion

MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA
A VÝSTAVA NA TÉMU

OŽIVOVANIE HRADOV

Výstava je otvorená od 15.2. do 28.2. 2018.

*Podujatie sa koná pod záštitou ministra kultúry
Slovenskej republiky Mareka Maďariča.*

Zostavovateľ: Ing. arch. Zuzana Ondrejková, PhD.

Graphic Design & Layout: Katu Marton

